

جایگاه مساجد در نظام اسلامی از منظر قرآن

۴

■ گردآوری
۱۳۹۲

در این کتاب ضمن بیان تاریخچه‌ای از مسجد و ساخت آن از زمان هبوط آدم تا عصر ابتدایی اسلام و پس از آن، به بحث درباره نقش مساجد در ترویج علم و دانش و رونق مسائل اجتماعی و فرهنگی پرداخته شده و ادعا شده است که هیچ منطقه جغرافیایی به اندازه مسجد در ترویج رسالت پیامبر اسلام (ص) و تبیین احکام و آموزه‌های اسلامی تأثیرگذار نبوده است.

فرهنگ قرآن

۵

■ تدوین
۱۳۹۰

فرهنگ قرآن بزرگ‌ترین معجم معنایی جامعی از قرآن کریم است که با بیش از دو هزار موضوع اصلی و هزاران موضوع فرعی به وسیله محققان مرکز فرهنگ و معارف قرآن در حال تدوین است و به یاری خداوند در سی جلد ارائه خواهد شد. اثر پیش رو، «برگزیده فرهنگ قرآن» است که در چهار جلد، خلاصه شده است؛ به این صورت که فیش‌ها، متن آیات و توضیحات مربوط به برداشته‌ها حذف شده و فقط به شناسه‌ها، نمایه‌ها و آدرس آیات، اکتفا شده است.

آزاداندیشی اسلامی و روشنفکری اسلامی

۶

■ مصاحبه
۱۳۹۴

حاصل چهار گفت‌وگوی شفاهی غلامعلی رجایی با هاشمی است. پرسش‌های بی‌شمار و بسیار جزئی رجایی، کندوکاوی تازه در زندگی شخصی هاشمی است. این سوال‌ها صریح و مبتنی بر زوایای ناگفته یا کمتر گفته‌شده از هشت دهه زندگی خصوصی و مسئولیت‌های اجتماعی هاشمی رفسنجانی است. از هاشمی در این مصاحبه‌ها درباره موضوعات مختلفی اعم از تبار و خاندان، دوره نوجوانی، مهاجرت به قم، شرح یک روز کاری و یک روز تعطیل و ... پرسیده شده است.

«امید» و «دلواپسی» بر کشور حاکم بود؛ امید به خاطر مطرح بودن عملیات سرنوشت‌ساز و دلواپسی به خاطر مسلح و مجاز شدن عراق به امکانات انجام شرارت علیه مراکز غیرنظامی و کشتی‌های حمل‌ونقل در خلیج فارس که تقریباً در سراسر سال به طور متناوب ادامه داشت.

«**اوج دفاع**» (۱۳۶۵): این اثر به خاطرات آیت‌الله هاشمی رفسنجانی در دوران مبارزه، در بحران، عبور از بحران، آرامش و چالش، امید و دلواپسی و خاطرات یک سال اختصاص دارد. از فرازهای مهم این روزنوشت‌ها روایت آیت‌الله هاشمی رفسنجانی از خط مقدم جبهه و عملیات کربلای ۵ است که شخص هاشمی به دلیل داشتن سمت فرماندهی جنگ از سوی امام بیش از ۱۰ بار شخصاً در عملیات‌های مختلف حضور مستقیم و چهره به چهره داشت.

«**دفاع و سیاست**» (۱۳۶۶): یکی از مهم‌ترین بخش‌ها شامل گفت‌وگوهای خصوصی آیت‌الله هاشمی رفسنجانی، فرمانده وقت جنگ با خاورپرز دکوئیاری، دبیرکل وقت سازمان ملل متحد و گزارش این مذاکره به شورای امنیت در سال ۱۳۶۶ است.

«**پایان دفاع، آغاز بازسازی**» (۱۳۶۷): این کتاب مذاکرات و مشورت‌های آیت‌الله هاشمی رفسنجانی، به عنوان جانشین وقت فرمانده کل قوا و فرمانده عالی جنگ، با امام خمینی (ره)، فرماندهان و سران سه قوه درباره پذیرش قطعنامه ۵۹۸ در سال ۱۳۶۷ را دربردارد.

«**بازسازی و سازندگی**» (۱۳۶۸): این کتاب به خاطرات رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام از سال ۱۳۶۸ اختصاص دارد که در آن اکبر هاشمی رفسنجانی، موضوع‌هایی مانند مقدمات آزادسازی اسرای جنگ، رحلت بنیان‌گذار انقلاب اسلامی و انتخاب آیت‌الله خامنه‌ای به عنوان رهبر جمهوری اسلامی توسط مجلس خبرگان و دیگر تحولات آن سال را شرح داده است.

«**اعتدال و پیروزی**» (۱۳۶۹): این کتاب سال اول دوره نخست ریاست جمهوری آیت‌الله هاشمی رفسنجانی را دربرمی‌گیرد. در این کتاب به حمله عراق به کویت اشاره شده و همچنین نامه‌نگاری‌های انجام‌شده بین آیت‌الله هاشمی رفسنجانی و صدام در سال ۱۳۶۹ که تعداد آن‌ها به ۱۲ عدد می‌رسد، موضوع مهم دیگری است و همین سیاست که منجر به آزادسازی اسیران ایرانی شد، در این کتاب وجود دارد.

«**سازندگی و شکوفایی**» (۱۳۷۰): دومین سال ریاست جمهوری آیت‌الله هاشمی رفسنجانی است و در این سال نتایج اولیه سیاست‌های بهبود وضعیت اقتصادی و بازسازی کشور به تدریج در حال پدیدار شدن است. مانیفست سیاسی جمهوری اسلامی در سخنرانی آیت‌الله هاشمی رفسنجانی در نشست سران سازمان کنفرانس اسلامی در داکار سنگال، و اختلاف میان جناح‌های سیاسی با تفسیر شورای نگهبان از نظارت خود بر انتخابات به عنوان «نظارت استصوابی» از مباحث کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی در سال ۱۳۷۰ است.

«**رونق سازندگی**» (۱۳۷۱): در کتاب خاطرات سال ۱۳۷۱، موارد مربوط به ردصلاحیت‌ها و تلاش آیت‌الله هاشمی برای کاهش تنش میان جناح‌های سیاسی آورده شده است. همچنین به فضای تلاش و بازسازی در اقصی نقاط کشور پرداخته شده است.

«**صلابت سازندگی**» (۱۳۷۲): این کتاب به موضوعاتی همچون انتخابات ریاست جمهوری، ماجرای ترور ۱۲ بهمن ۷۲ و دیپلماسی دولت سازندگی برای حل مسائل و مشکلات منطقه‌ای و بین‌المللی پرداخته است.

دوران مبارزه (۱۳۴۲ الی ۱۳۵۷): این نوشته اولین کتاب از سری کتاب‌های خاطرات هاشمی رفسنجانی است که مربوط به خاطرات قبل از انقلاب اسلامی او یعنی از سال ۱۳۱۳ تا ۱۳۵۷ است. کتاب دو جلد دارد که جلد دوم آن به انتشار اسناد ساواک و سایر تصاویر و مدرک‌ها اختصاص یافته است. دوران مبارزه عنوان کتاب خاطرات پیش از پیروزی انقلاب اوست.

انقلاب و پیروزی (۱۳۵۷ و ۱۳۵۸): این کتاب کارنامه و خاطرات سال‌های ۱۳۵۷ و ۱۳۵۸ است و به مقطع مهم پیروزی انقلاب اسلامی می‌پردازد. در این کتاب همانند کتاب قبلی خاطرات هاشمی رفسنجانی نه به صورت روزنوشت، بلکه به صورت بازگویی تنظیم و تالیف شده است.

«**انقلاب در بحران**» (۱۳۵۹): سال ۱۳۵۹ در تاریخ انقلاب اسلامی از سال‌های بسیار مهم و قابل توجه در تحولات بعدی انقلاب، محسوب می‌شود. آغاز به کار مجلس شورای اسلامی، تشکیل دولت شهید رجایی و آغاز جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، در کنار چالش‌های سیاسی ناشی از اختلافات درونی مسئولان نظام، رویدادهای مربوط به این سال را از سال‌های دیگر ممتازتر ساخته است. در کتاب علاوه بر متن خاطرات و تعدادی از عکس‌ها و اسناد مرتبط، روزشمار وقایع انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۹ نیز درج شده است.

«**عبور از بحران**» (۱۳۶۰): این خاطرات افزون بر آن که یکی از کامل‌ترین وقایع‌نامه‌های سال‌های اخیر تلقی می‌شود، به دلیل قرار داشتن نویسنده در متن حوادث و ثبت روزانه آن‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. توضیحات لازم درباره اوضاع و احوال موضوع یا زمان ذکرشده در زیرنویس‌ها آمده است. کتاب با تصاویر متعددی از نویسنده و دیگر شخصیت‌های سیاسی مرتبط با حوادث و وقایع کتاب همراه است. «**پس از بحران**» (۱۳۶۱): هاشمی در سال ۱۳۶۱ علاوه بر ریاست مجلس شورای اسلامی، نمایندگی حضرت امام (ره) در شورای عالی دفاع را عهده‌دار بود و در تصمیم‌گیری‌های مربوط به سیاست‌های کلان کشور نقش مهم و تأثیرگذاری داشت. تداوم جنگ تحمیلی، آزادسازی نهایی خرمشهر، کشف کودتا توسط صادق قطب‌زاده، برنامه پنج‌ساله، تاسیس دانشگاه آزاد اسلامی، فرمان هشت‌ماده‌ای امام، و تاسیس نهاد تشخیص مصلحت نظام از جمله رویدادهایی هستند که در این خاطرات از آن‌ها سخن می‌رود. او علاوه بر ریاست مجلس شورای اسلامی و تلاش‌ها و فعالیت‌های گسترده در پشت صحنه سیاست، مسئولیت‌های جدیدی را نیز پذیرا می‌شود که از آن جمله‌اند عضویت در شورای سیاست‌گذاری صداوسیما و فرماندهی عملیات جنگ.

«**به سوی سرنوشت**» (۱۳۶۳): این کتاب چهارمین کتاب از مجموعه خاطرات هاشمی رفسنجانی است که به صورت روزنوشت تنظیم شده است و به دلیل آن که در زمان وقوع حوادث نگاشته شده است، ارزش تاریخی و اسنادی بسیاری دارد؛ به دلیل آن که هاشمی رفسنجانی در آن دوره نیز در سمت‌های حساسی چون ریاست مجلس شورای اسلامی، امامت موقت جمعه تهران و جانشینی فرمانده کل قوا را بر عهده داشت و نیز در سری‌ترین نشست‌های نظام حضور داشت و از روند تصمیم‌گیری برخی از مهم‌ترین حوادث آن دوران اطلاعات داشت.

«**امید و دلواپسی**» (۱۳۶۴): مسئله اول کشورمان در سال ۱۳۶۴، دفاع مقدس بود و مسائل دیگر، حتی انتخابات ریاست جمهوری و تشکیل کابینه - که بسیار هم پرماجرا بود- تحت الشعاع جنگ قرار داشت. هاشمی بر آن است که در طول سال،

«ایشان از سال ۱۳۶۰ شروع به نگارش خاطرات و فعالیت‌های روزانه خود کرد. تدوین یادداشت‌ها به طور ممتد زمانی که قید حیات بودند ادامه داشت و گمان نمی‌کنم سیاستمدار دیگری در ایران با این نظم خاطرات خود را ثبت کرده باشد.» روند انتشار این خاطرات، در قالب مجله‌هایی با عنوان کلی «کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی» به شکل سالانه، اتفاق قابل توجهی بوده که از سوی دفتر نشر معارف انقلاب در این سال‌ها محقق شده است؛ مجله‌هایی که هر کدام به سالی مشخص و با عنوانی مرتبط با وقایع آن سال، منتشر شده است